

Panevėžio kraštotyros muziejus, vienas seniausių ir daugiausia eksponatų saugančių Lietuvos regioninių muziejų, šiais metais mini 100-ąjį jubiliejų. Ši įstaiga, tapusi miesto istorijos ir kultūros vertybių saugykla, jau šimtmetį pasakoja apie miesto raidą, žmones, gyvai ugdomą pilietiškumą, etninį paveldą bei perteikia žinią apie Panevėžio krašto savastį.

Ištakos - pilietiškumo ir idėjų jėga

Muziejaus istorija prasidėjo 1924 m., kai Panevėžio inteligentai susibūrė į draugiją „Gimtajam kraštui tirti“. Steigiamasis laikotarpis buvo intensyvus ir kupinas pilietiško entuziazmo - muziejų kūrė tokie Panevėžio inteligentai kaip Vladas Rozmanas, Jurgis Elisonas, Petras Būtėnas, Petras Bliumas ir Jonas Moigis. Po metų, 1925 m. sausio 18 d., muziejus buvo iškilmingai atidarytas seniausiame miesto pastate Kranto gatvėje, simboliškai minint Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos antrąsias metines. Pirmoji ekspozicija sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo - pirmaisiais metais muziejų aplankė daugiau nei 7 tūkst. lankytojų.

Šimtas metų misijos

Nepaisant Antrojo pasaulinio karo sukeltų nuostolių, muziejus išliko reikšmingu kultūros židiniu. Sovietmečiu išplėtęs savo veiklą, muziejus pradėjo organizuoti archeologinius kasinėjimus, etnografines ekspedicijas bei steigė filialus, tokius kaip: rašytojos ir visuomenės veikėjos Gabrielės Petkevičaitės-Bitės memorialinis butas (1969 m.), Liaudies meno ekspozicija (1972 m.), skulptoriaus Juozo Zikaro memorialinis muziejus Panevėžio rajone Paliukų kaime (1972 m.), Parodų rūmai (1973 m.), gydytojo Andriaus Domaševičiaus memorialinis muziejus (1974 m.).

Svarbiausias kraštotyros muziejaus turtas - sukaupti eksponatai. Per šimtą įstaigos veiklos metų kelios muziejininkų kartos kaupė ir dokumentavo krašto ir miesto praeitį, etninę kultūrą bei gamtą atspindinčius eksponatus. Jų skaičius muziejaus fonduose išaugo nuo 2 tūkstančių iki daugiau nei 124 tūkst. eksponatų šiandien. Dėka pilietišku kraštiečių muziejaus kolekcijos nuolat pasipildydavo dovanotais vertingais eksponatais, atspindinčiais Panevėžio ir Lietuvos istoriją.

Tradicijos ir naujovės

Šiuo metu muziejus įsikūręs atnaujintuose Moigių namuose. 2018–2020 m. už europinių fondų lėšas rekonstravus du muziejaus pastatus, buvo atverta nauja miesto istorijos ekspozicija „Epochų dialogai“, įrengtos trys vizualios ir žaismingos edukacijos klasės,

Panevėžio kraštotyros muziejaus šimtmetis, jungiantis praeitį ir ateitį

modernios restauratorių dirbtuvės. 2023 m. Lietuvos muziejų asociacija naują Panevėžio kraštotyros muziejaus ekspoziciją „Pasilikti, emigruoti, grįžti?“ įvertino geriausios metų ekspozicijos nominacija.

Įgyvendintas projektas lankytojams suteikė galimybę muziejuje išvysti interaktyvias ekspozicijas, dalyvauti edukacinėse programose ir renginiuose. Kasmet muziejuje organizuojama per 400 edukacinių programų ir ekskursijų, o įvairios iniciatyvos, įtraukia miestiečius ir miesto svečius.

Tapo prasminga tradicija, kad Panevėžio kraštotyros muziejaus darbuotojai kasmet pavasarį organizuoja G. Petkevičaitės-Bitės atminimo medalia „Tarnaukime Lietuvai“ apdovanojimo ceremoniją, gegužės mėnesį visuomenę sukviečia į šimintinus „Muziejų nakties“ renginius, rugpjūtį miesto mastu rengia Juodojo kaspino ir Baltijos kelio dienos paminėjimą; beveik tris dešimtmečius rengiama konferencija „Iš Panevėžio praeities“. Miestiečiams ir Panevėžio svečiams miesto istoriją įvairiose miesto erdvėse pristato muziejininkų parengtos lauko parodos „Panevėžio gatvės: žmonės, įvykiai, vaizdai“ stendai.

2024-aisiais Panevėžio kraštotyros muziejus surengė 28 parodas (kartu su kilnojamomis parodomis), muziejininkai publikavo 131 straipsnį spaudoje, surengė 428 edukacines programas ir ekskursijas, restauratoriai konservavo 414 muziejinių vertybių, muziejų aplankė 32 tūkst. lankytojų.

Muziejaus 100-mečio renginiai

Sausio 18 d., muziejaus įkūrimo dieną, nuo 11 iki 16 val. vyks renginys „GEK diena muziejuje“, kuriame bus pristatomos ypatingos vertybės iš muziejaus saugyklų bei pirmieji eksponatai. Renginio dalyviai galės aplankyti ir pirmąją muziejaus ekspoziciją Kranto gatvės pastate.

Iki sausio 26 d., Panevėžio miesto dailės galerijoje veikia šimtmečio paroda „Etnografinis opartas muziejų kolekcijose“, surengta drauge su Lietuvos nacionaliniu muziejumi

